

Försvarsdepartementet

Avtal om försvarssamarbete med Amerikas förenta stater (Ds 2024:2)

Bakgrund

Svenska ILO-kommittén har genom remiss den 24 januari 2024 ombetts att yttra sig över promemorian *Avtal om försvarssamarbete med Amerikas förenta stater* (Ds 2024:2).

Sverige och USA undertecknade den 5 december 2023 ett avtal om försvarssamarbete, ett så kallat Defense Cooperation Agreement (DCA-avtalet). Avtalet reglerar de närmare förutsättningarna för amerikansk militär närvaro i Sverige. DCA-avtalet bygger på och kompletterar avtalet mellan parterna i nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor (Nato SOFA) och avtalet mellan de stater som är parter i nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor (PFF SOFA), vars materiella innehåll överensstämmer med Nato SOFA.

DCA-avtalet innehåller bl.a. bestämmelser om den rättsliga statusen för den amerikanska styrkan, dess personal, anhöriga och leverantörer. Samarbetet enligt DCA-avtalet bygger, enligt promemorian, på Sveriges samtycke och på full respekt för svensk lagstiftning, svensk suveränitet och internationella förpliktelser. Samarbetet sker enligt promemorian i enlighet med folkrätten.

I promemorian föreslås dels att DCA-avtalet ska godkännas, dels ett antal författningsändringar som, enligt promemorian, är nödvändiga för att Sverige ska kunna uppfylla sina förpliktelser enligt avtalet. Ändringarna föreslås träda i kraft den dag som regeringen bestämmer.

Av avsnitt 4.2 i promemorian framgår att avtalet ger amerikanska styrkan och vissa tillhörande personer särskilda rättigheter och privilegier när de befinner sig i Sverige inom ramen för verksamhet som omfattas av avtalet.

Promemorians förslag

De förslag till författningsändringar som lämnas i promemorian har som generell utgångspunkt att de amerikanska styrkorna inte är en del av det svenska samhället. De besökande styrkorna behöver veta exempelvis att befintliga anställningsavtal inte behöver ändras inför en förflyttning till ett annat land. Detta anges vara anledningen till de undantag som ges i DCA-avtalet.

Undantagen i DCA-avtalet från vissa nationella rättsregler ger, enligt promemorian, uttryck för den princip som styr samtliga statusavtal som reglerar militär närvaro utomlands, nämligen att de besökande styrkorna och deras stödfunktioner inte är att se som en del av värdlandet, och inte lyder under värdlandets myndigheters kontroll och annan tillsyn. På motsvarande sätt är det en allmänt erkänd princip att militära styrkor som verkar utomlands behåller sin befälstruktur, sin rätt att upprätthålla ordningen inom styrkorna och sin rätt att lagföra personalen för brott som begås i ett annat land. (Se avsnitt 7.1.2).

I artikel 1 punkten 2 i DCA-avtalet anges bl.a. att all verksamhet som omfattas av avtalet ska utföras med full respekt för Sveriges suveränitet, svenska lagar och Sveriges internationella rättsliga förpliktelser.

I promemorian anges bl.a. följande.

Social trygghet (avsnitt 7.2.11)

Arbetsbaserade socialförsäkringsförmåner

I artikel 17 punkten 4 i DCA-avtalet görs i fråga om social trygghet en uppdelning av de vars inkomster i Sverige är skattebefriade enligt avtalet på så vis att endast personer som inte är stadigvarande bosatta inom Sverige, EU eller EFTA är undantagna från den svenska arbetsbaserade socialförsäkringen när de utför arbete i Sverige. Motsatsvis följer att personer vars inkomster är skattebefriade enligt avtalet och som är stadigvarande bosatta i Sverige, EU eller EFTA ska omfattas av den arbetsbaserade socialförsäkringen vid arbete i Sverige.

För att genomföra artikel 17 punkten 4 i DCA-avtalet i svensk rätt föreslås i promemorian att det införs en bestämmelse i socialförsäkringsbalken som anger att arbete som utförs av en person som tillhör amerikanska styrkor, en anhörig till en sådan person eller en leverantör till styrkorna anses som arbete i Sverige endast om det är förenligt med DCA-avtalet (6 kap. 5 § socialförsäkringsbalken).

Bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner

Vad som ska gälla i fråga om tillgång till den svenska bosättningsbaserade socialförsäkringen regleras inte i DCA-avtalet. Medlemmar i de amerikanska styrkorna, amerikanska leverantörer och anhöriga ska dock vara undantagna från svenska regler om registrering och kontroll av utlänningar (artikel 7 punkten 3). Folkbokföring är den grundläggande registreringen av personer som bor i Sverige. Personer som omfattas av avtalet är vidare befriade från skyldigheten att betala skatt på sina inkomster i Sverige.

Av 5 kap. 3 § socialförsäkringsbalken framgår att den som kommer till Sverige och kan antas komma att vistas här under längre tid än ett år ska anses vara bosatt här i landet. En sådan person är därmed försäkrad för bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner, t.ex. barnbidrag och bostadsbidrag.

Det bedöms, i promemorian, inte rimligt att dessa personer ska omfattas av den bosättningsbaserade försäkringen och få tillgång till bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner från Sverige när de varken är folkbokförda eller betalar skatt på inkomster här i landet. Sådana personer som inte ska folkbokföras i Sverige bör inte heller anses vara socialförsäkringsrättsligt bosatta i Sverige. En bestämmelse med denna innebörd föreslås därför i socialförsäkringsbalken (5 kap. 5 a §). Bestämmelsen innebär att dessa personer inte kommer att kunna få tillgång till bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner.

Viss amerikansk militärledd verksamhet i Sverige ska undantas från svenska regler om tillstånd och tillsyn (avsnitt 7.2.19)

I artiklarna 21–23 i DCA-avtalet regleras frågor om militära serviceverksamheter, militära postkontor samt valuta och växling. I artikel 21 punkten 1 regleras sådan verksamhet som bedrivs som stöd och service till medlemmarna av de amerikanska styrkorna och deras anhöriga. Det kan till exempel röra sig om att inrätta marketenterier, intendenturer, mässar och andra försäljningsställen, utbildningscenter och växlingskontor. Verksamheterna är som utgångspunkt endast avsedda för medlemmarna av de amerikanska styrkorna och deras anhöriga. Ytterligare personkategorier kan komma att omfattas, under förutsättning att Sverige och USA kommer överens om detta. De militära serviceverksamheterna upprättas av de amerikanska styrkorna och drivs av styrkorna eller av en underleverantör. Enligt DCA-avtalet ska de nämnda verksamheterna vara undantagna svenska krav på licens, tillstånd, kontroll och annan tillsyn. Frågor om tillstånd, kontroll och annan tillsyn för dessa verksamheter ska USA ansvara för.

I promemorian konstateras att regler om tillsyn och kontroll finns för flera av de verksamheter som anges i artikel 21. Det anges bl.a. att Arbetsmiljöverket utövar tillsyn över att arbetsmiljölagen (1977:1160) och arbetstidslagen (1982:673) och föreskrifter som meddelats med stöd av dessa lagar följs. Diskrimineringsombudsmannen utövar tillsyn över att diskrimineringslagen (2008:567) följs.

De militära serviceverksamheterna som nämns i artikel 21 utgör verksamheter som omfattas av flera olika regleringar om tillsyn och annan kontroll. För att uppfylla DCA-avtalet bör det enligt promemorian i lagen om operativt militärt stöd införas ett generellt undantag från svenska regler om tillsyn för dessa verksamheter. Med tillsyn omfattas i detta sammanhang även annan typ av kontroll.

Frågor om villkor för anställning (avsnitt 7.2.20)

Artikel 24 – villkor för anställning

Artikel 24 anger vissa regler om bl.a. arbetstillstånd, socialavgifter och villkor för anställning.

I artikel 24 punkten 1 anges att vid vissa anställningar av anhöriga ska det inte krävas arbetstillstånd. Där anges vidare att s.k. lokala civilanställdas anställning ska grundas på ett skriftligt anställningsavtal och enligt punkten 2 att villkoren för anställningen ska finnas tillgängliga för tilltänkta anställda under anställningsprocessen. Detta bedöms i promemorian vara förenligt med svensk rätt och föranleder inga författningsändringar.

I artikel 24 punkten 2 anges bl.a. följande. Med hänsyn till behovet av att tillgodose Förenta staternas militära krav ska amerikanska styrkor och sådana icke-svenska organisationer fastställa villkor för anställning i enlighet med tillämpliga amerikanska lagar och andra författningar, med full respekt för socialavgifter enligt svensk lag, rådande löner och arbetsrättsliga bestämmelser i Sverige.

Att villkoren för anställning ska fastställas med full respekt för arbetsrättsliga bestämmelser i Sverige får enligt promemorian antas innebära att bestämmelser som inte kan avtalas bort enligt svensk rätt respekteras när villkoren för anställning fastställs. Utgångspunkten är att villkor för anställning som uppfyller de amerikanska styrkornas militära behov går att förena med svensk rätt. Mot denna bakgrund är utgångspunkten att det inte blir aktuellt med avvikelser från svensk rätt och några lagändringar bedöms därmed inte nödvändiga.

När det gäller regleringen att villkoren för anställning ska fastställas med full respekt för rådande löner konstateras i promemorian att det i

Sverige inte finns någon lagstiftning om hur löner för anställda ska bestämmas. Uttrycket i avtalet om rådande löner får förstås som den kunskap som finns hos arbetsgivaren och arbetstagaren om relevanta lönenivåer på den svenska arbetsmarknaden.

I promemorian görs sammanfattningsvis bedömningen att det inte behövs några lagändringar med anledning av artikel 24.

Artikel 26 och arbetstidsreglering

I artikel 26 i DCA-avtalet regleras bl.a. vad som ska gälla i fråga om villkor för anställning för vissa anställda hos amerikanska leverantörer. Uttrycket amerikansk leverantör används i DCA-avtalet för både den juridiska personen och för arbetstagare som är anställda hos den juridiska personen.

Det som regleras i artikel 26 tar sikte på icke-svenska rättssubjekt som inte har sin hemvist eller stadigvarande bosättning i Sverige, och artikeln gäller för arbete som utförs under tillfällig närvaro i Sverige. I de allra flesta fallen handlar det om amerikanska arbetsgivare och amerikanska arbetstagare. I förhållandet mellan dessa arbetstagare och arbetsgivare kommer som utgångspunkt inte svenska, utan amerikanska arbetsrättsliga bestämmelser att gälla på det civilrättsliga området enligt den internationella privaträtten. Mot den bakgrunden bedöms det enligt promemorian inte finnas behov av några lagändringar i denna del.

På det offentlighetsrättsliga området gäller enligt promemorian andra principer för lagarnas tillämpningsområden. När det gäller villkor för anställning som regleras i artikel 26 punkten 1 är det främst regler om arbetstid som kan bli aktuella. Arbetstid regleras i arbetstidslagen (1982:673). Utgångspunkten för lagen, som i huvudsak anses höra till det offentlighetsrättsliga området, är att den gäller för arbete som utförs i Sverige, dvs. den har territoriell giltighet.

Eftersom arbetstidslagen har territoriell giltighet kommer den som utgångspunkt gälla för arbete som utförs av de arbetstagare vars villkor för anställning regleras i artikel 26 punkten 1. För att uppfylla kravet i artikeln på att denna grupp ska undantas från svenska lagar och andra författningar när det gäller deras villkor för anställning bör, enligt promemorian, arbete som utförs av sådana arbetstagare undantas från arbetstidslagens tillämpningsområde. Det bör därför införas en bestämmelse om att arbetstidslagen inte ska gälla för arbete som utförs av arbetstagare som inte är svenska medborgare eller stadigvarande bosatta i Sverige, och som är anställda hos amerikanska leverantörer till styrkorna inom ramen för DCA-avtalet (lagen om operativt militärt stöd som rör amerikanska leverantörer inom ramen för DCA-avtalet).

Konsekvensbedömning

I promemorians konsekvensbedömning (kapitel 9) anges bl. a. att förslagen sammantaget bedöms vara förenliga med EU-rätten samt att de även bedöms vara förenliga med Sveriges internationella åtaganden i övrigt.

Förslagets förhållande till ILO-konventioner

Det finns i promemorian ingen analys av förenligheten av promemorians förslag med relevanta ILO-konventioner.

En förteckning över de 191 konventioner och 208 rekommendationer som har antagits av Internationella arbetskonferensen t.o.m. dess 111:e möte år 2023, och som inte har återkallats eller är upphävda, finns publicerad på Svenska ILO-kommitténs hemsida. I förteckningen finns även uppgifter om i vilken proposition de har behandlats och om Sverige har ratificerat desamma. På hemsidan finns även samtliga konventioner i informell översättning till svenska. Se [ILO-konventioner Svenska ILO-kommittén \(svenskailo-kommitten.se\)](https://svenskailo-kommitten.se)

Bland de ILO-konventioner som Sverige har ratificerat finns konventioner om bl.a. arbetsinspektion, arbetsmiljö, diskriminering, arbetstid samt inom socialförsäkringsområdet.

Nedan följer en redovisning av ett antal ILO-konventioner som kan vara aktuella i relation till de förslag som lämnas i promemorian.

1. Undantag från vissa arbetsbaserade och bosättningsbaserade förmåner i socialförsäkringsbalken (avsnitt 7.2.11)

Det finns ett antal ILO-konventioner på socialförsäkringsområdet. I sammanhanget kan särskilt följande konventioner nämnas.

Konvention (nr 102) angående minimistandard för social trygghet

Sverige har ratificerat del II avseende hälso- och sjukvård, inbegripet föreskrivna kategorier av arbetstagare ävensom deras hustrur och barn, del III avseende kontantförmåner för arbetstagare vid sjukdom, del IV om förmåner för arbetstagare vid arbetslöshet, del VI om förmåner vid yrkesskada för arbetstagare och i fråga om förmån vid familjeförsörjarens död även deras hustrur och barn, del VII om familjeförmåner för arbetstagare vad avser försörjningsplikt mot barn, del VIII avseende arbetstagares förmåner vid havandeskap och förlösning, liksom vissa hustrur..

Det enda undantaget från konventionen finns i artikel 77 och avser sjömän och utövare av havsfiske.

De olika delarna innehåller vissa angivna möjligheter till kvalifikationsperioder. Del XII om likabehandling av i landet bosatta utländska medborgare är inte ratificerad. I de gemensamma bestämmelserna finns i artikel 69 vissa bestämmelser om möjligheter att innehålla förmåner, bl. a. a) så länge vederbörande inte befinner sig inom medlemsstatens territorium och c) under tid för vilken han hålls skadeslös för riskfallet av tredje part, under förutsättning att den sålunda innehållna delen inte överstiger sistnämnda förmån eller från tredje part utgående skadestånd.

Konvention (nr 121) angående förmåner vid yrkesskada

Av artikel 9 punkten 2 framgår bl.a. att rätt till förmåner inte får göras beroende av viss tids anställning, viss tids försäkring eller erläggande av avgifter. I artiklarna 3 och 4 behandlas möjligheterna till undantag från konventionen, bl.a. avseende ”andra arbetstagarkategorier”. Av artikel 27 framgår att varje medlemsstat inom sitt område ska tillförsäkra utlänningar likställighet med landets egna medborgare i fråga om förmåner vid yrkesskada.

Av artikel 29 (yrkesskada) framgår att ratifikation av konventionen medför att del VI och motsvarande bestämmelser i andra delar av konvention (nr 102) ovan upphör att gälla men att ratifikationen av konvention (nr 121) ska anses innebära ett godtagande av förpliktelserna i densamma.

Konvention (nr 128) om invaliditets-, ålders- och efterlevandeförmåner

I artikel 9 anges tre olika alternativ för vilka som omfattas av konventionens förmåner vid invaliditet; a) alla arbetstagare, b) föreskrivna kategorier av den förvärvsarbetande befolkningen eller c) alla i landet bosatta. I artikel 11 behandlas vilka kvalifikationsperioder som på visst angivet sätt får krävas avseende avgiftsbetalningar, anställning eller bosättning. I artikel 16 anges motsvarande som i artikel 9 vilka som omfattas av konventionens åldersförmåner. I artikel 18 behandlas vilka kvalifikationsperioder som på visst angivet sätt får krävas avseende avgiftsbetalningar, anställning eller bosättning. I artikel 21 anges att det avsedda riskfallet gäller änkas eller barns förlust av försörjningen till följd av familjeförsörjarens frånfälle. Ett antal krav uppställs avseende änkan. I artikel 22 anges vilka som ska ingå i den skyddade personkretsen, vilket är hustrur, barn och om så är föreskrivet andra beroende personer efter a) alla familjeförsörjare som var arbetstagare eller lärling alternativt motsvarande alternativ b) och c) som för övriga förmåner. I artikel 24 behandlas vilka kvalifikationsperioder som kan krävas. I artikel 32 a)

finns en möjlighet att undanta en skyddad person som eljest skulle vara berättigad till stöd så länge vederbörande inte befinner sig inom medlemsstatens territorium. I artikel 37 c) anges att varje stat kan undanta "andra grupper av anställda" under vissa förutsättningar.

Konvention (nr 130) om läkarvård och kontanta sjukförmåner

I artikel 1 definieras "kvalifikationstid" till en avgifts-, anställnings- eller bosättningsperiod eller kombination av sådan perioder enligt vad som kan vara därom föreskrivet. Av artikel 4 framgår att det är möjligt att i samband med ratifikationen undanta sjöfolk, däribland fiskare sysselsatta med havsfiske samt offentliga tjänstemän, när dessa persongrupper skyddas genom speciella system, enligt vilka det föreligger rätt till förmåner som i det hela är minst likvärdiga med dem som ska utges enligt konventionen. Av artikel 5 framgår att en medlemsstat kan undanta "andra grupper av arbetstagare" under vissa förutsättningar. Av artikel 10 (läkarvård) följer att de personkretsar som ska skyddas ska omfatta antingen alla arbetstagare, lärlingar inbegripna, samt deras hustrur och barn, eller föreskrivna grupper av den förvärsarbetande befolkningen samt hustrur och barn, eller föreskrivna grupper av i landet bosatta grupper, enligt vissa kriterier. Av artikel 19 (sjukförmåner vid arbetsoförmåga) följer att den skyddade personkretsen är motsvarande som ovan, undantaget hustrur och barn. Av artikel 15 respektive artikel 25 framgår att om rätten till läkarvård respektive rätten till kontanta sjukförmåner är beroende av viss kvalifikationstid, skall de krav som ställs vara sådana, att personer som normalt tillhör de skyddade persongrupperna inte berövas möjligheten att åtnjuta vården respektive förmånen. Av artikel 28 följer bl. a. att förmåner får innehållas a) så länge vederbörande inte uppehåller sig på medlemmens territorium b) så länge vederbörande av tredje man håller skadslös för riskfallet i fråga, intill skadeståndets belopp. Av artikel 32 följer att varje medlem på sitt territorium ska tillförsäkra utlänningar, som normalt är bosatta eller arbetar i landet, samma behandling som landets egna medborgare i fråga om rätt till förmåner enligt konventionen.

2. Undantag från svenska regler om tillstånd och tillsyn (avsnitt 7.2.19)

Både Sverige och Amerikas förenta stater är medlemmar av ILO. Därigenom är båda stater bundna av de av ILO:s konventioner som räknas som kärnkonventioner, även om de inte skulle vara ratificerade. Sverige har ratificerat samtliga kärnkonventioner. Till dessa hör ILO:s konvention (nr 155) om arbetarskydd och arbetsmiljö, ILO:s konvention (nr 187) om ett ramverk för främjande av arbetsmiljö samt ILO:s konvention (nr 111) om diskriminering i fråga om anställning och yrkesutövning.

ILO:s konvention (nr 155) om arbetarskydd och arbetsmiljö

Konventionen innehåller omfattande krav avseende nationell politik, åtgärder på nationell nivå och åtgärder på företagsnivå. Av artikel 9 punkten 1 följer att tillsynen över tillämpningen av lagar och föreskrifter beträffande arbetarskydd och arbetsmiljö ska säkerställas genom ett tillfredsställande och lämpligt inspektionssystem. Av punkten 2 följer att tillsynssystemet ska innefatta lämpliga sanktioner vid överträdelse av lagar och föreskrifter.

Konventionen är enligt artikel 1 punkten 1 tillämplig på alla områden av arbetsmarknaden och enligt artikel 2 punkten 1 på alla arbetstagare inom de områden av arbetsmarknaden som konventionen omfattar. Det finns enligt artikel 1 punkten 2 respektive artikel 2 punkten 2 möjlighet att efter samråd med berörda representativa arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer helt eller delvis utesluta dels särskilda områden av arbetsmarknaden, såsom sjöfart och fiske, för vilka tillämpningen föranleder särskilda problem av väsentlig betydelse, dels begränsade kategorier av arbetstagare för vilka tillämpningen är förbunden med särskilda svårigheter.

ILO:s konvention (nr 187) om ett ramverk för att främja arbetsmiljö

Konventionen innehåller krav avseende medlemsstaternas nationella politik, system och program inom arbetsmiljöområdet.

ILO:s konvention (nr 81) angående arbetsinspektion inom industri och handel respektive protokoll till denna (P 81)

Här kan även nämnas *konvention (nr 81) angående arbetsinspektion inom industri och handel* respektive det protokoll till denna konvention (P 81) av vilket följer att en medlemsstat som ratificerat protokollet ska utsträcka tillämpningen av bestämmelserna i konventionen till att *även avse verksamhet inom icke-kommersiell tjänstesektor*. Med uttrycket ”verksamhet inom den icke-kommersiella tjänstesektorn” avses enligt protokollet verksamheter på alla kategorier av arbetsställen som inte anses som arbetsställen inom industri eller handel i konventionens mening.

Sverige ratificerade konventionen år 1949 och protokollet år 1997.

I konvention (nr 81) regleras relativt ingående vad som är syftet med arbetsinspektion, dess verksamhet och förutsättningar. Det kan noteras att av artikel 2 punkten 1 följer att arbetsinspektionen inom industrin ska äga tillämpning på alla arbetsställen, beträffande vilka arbetsinspektörer har att övervaka efterlevnaden av bestämmelser rörande arbetsförhållanden och skydd för arbetare under arbetet. Av punkten 2 följer att genom nationell lagstiftning får gruv- och

transportföretag eller delar av sådana undantas från tillämpningen av konventionen. I artikel 6 anges att befattningshavare inom inspektionen ska vara anställda i offentlig tjänst och i denna egenskap vara tillförsäkrade stadigvarande anställning samt frihet från politisk eller eljest obehörig påverkan. Av artikel 15 a) framgår att med förbehåll som kan göras i den nationella lagstiftningen ska arbetsinspektör vara förbjuden att äga direkt eller indirekt intresse i företag, som står under hans tillsyn. Av artikel 26 framgår att i varje fall där det är tveksamt om något företag, någon del eller någon tjänst av ett företag eller en arbetsplats är ett företag, en del, en tjänst eller en arbetsplats på vilken konventionen är tillämplig, ska frågan avgöras av den behöriga myndigheten.

Konventionen innehåller inga möjligheter att undanta vissa arbetstagare, annat än enligt artikel 29 punkten 1 när det gäller en medlemsstat vars territorium omfattar stora områden där det, på grund av den glesa befolkningen eller den glesa utvecklingsstadiet i området, den behöriga myndigheten anser att det är ogenomförbart att genomdriva bestämmelserna i konventionen.

I en deklaration bifogad ratifikationsinstrumentet avseende protokoll (P 81) anmälde Sverige i enlighet med artikel 2, punkten 1 (a) förbehåll för utrikesrepresentationen. I enlighet med artikel 2, punkten 1 (b) är det även möjligt att helt eller delvis anmäla förbehåll för "försvarsmakten, oavsett om det rör sig om militär eller civil personal" och c) bl. a. annan organisation till skydd för den allmänna säkerheten om tillämpningen av konventionen på någon av dessa kategorier vållar särskilda problem av betydande vikt. Det har Sverige inte gjort. Av artikel 2, punkten 3 följer att staten vid undantag i möjligaste mån ska sörja för alternativa inspektionsåtgärder för de kategorier arbetsställen som på så sätt uteslutits.

I artikel 4, punkten 1 i protokollet anges att en stat kan vidta särskilda åtgärder för inspektion av arbetstillfällen inom bl. a. väsentlig förvaltning, försvarsmakten och annan organisation till skydd för den allmänna säkerheten i syfte att tillåta vissa angivna begränsningar i arbetsinspektörers befogenheter. Vidare anges möjligheter till begränsningar inom bl.a. försvarsmakten och annan organisation till skydd för den allmänna säkerheten i Artikel 4, punkten 2 i vissa situationer. Exempelvis (b) "inskränkning av eller förbud mot inspektion av trupper som befinner sig vid fronten eller i aktiv tjänst", (c) "inskränkning av eller förbud mot inspektion i konstaterade krissituationer" och (d) "begränsningar i fråga om inspektion av transport av explosiva varor och materiel för militära ändamål". Eventuella begränsningar ska föregås av konsultationer med de mest representativa arbetstagar- och arbetsgivarorganisationerna, eller om sådana inte finns, med representanter för berörda arbetsgivare och arbetstagare.

Konvention (nr 111) om diskriminering i fråga om anställning och yrkesutövning

Av artikel 2 följer att varje medlem, för vilken konventionen är i kraft, förbinder sig att utforma och tillämpa en nationell politik, avsedd att genom metoder, anpassade efter landets förhållanden och praxis, främja likställdhet med avseende å möjligheter och behandling i fråga om anställning och yrkesutövning i syfte att avskaffa varje diskriminering i nämnda hänseende. Konventionen innehåller ingen reglering av på vilka arbetstagare den är tillämplig eller om möjligheter att göra undantag från den. Den innehåller inte någon uttrycklig reglering avseende hur tillsynen av efterlevnaden av konventionen ska gå till.

3. Undantag från arbetstidslagens tillämpning (avsnitt 7.2.20)

Konvention (nr 47) om arbetstidens förkortning till 40 timmar i veckan

Av konventionens artikel 1 följer att stat som ratificerat konventionen förklarar sig gilla principen om fyrtyotimmarsvecka och vidtagande eller främjande av åtgärder som kan anses ägnade att leda till detta mål.

Konventionen innehåller inga undantag eller begränsningar avseende vilka arbetstagare som omfattas.

Konvention (nr 175) om deltidarbete

Konventionen innehåller bl. a. krav på att åtgärder vidtas för att säkerställa att deltidarbetande erhåller samma eller likvärdigt skydd som jämförbara heltidsarbetande inom ett stort antal områden. Konventionen gäller enligt artikel 3 alla deltidarbetande, med möjlighet att efter konsultation med de berörda arbetsgivarnas och arbetstagarnas representativa organisationer helt eller delvis undanta vissa kategorier av arbetstagare eller arbetsplatser om det skulle förorsaka särskilda problem av betydande art.

Svenska ILO-kommitténs slutsats

Det anges i promemorian att förslagen bedöms vara förenliga med Sveriges internationella åtaganden. Svenska ILO-kommittén kan dock konstatera att det inte finns någon redovisning av på vilka grunder denna slutsats dragits.

I artikel 1 punkten 2 i DCA-avtalet anges att all verksamhet som omfattas av avtalet ska bedrivas med full respekt för Sveriges suveränitet, lagstiftning och internationella rättsliga förpliktelser.

Svenska ILO-kommittén förutsätter att detta inbegriper Sveriges åtaganden i förhållande till ILO. Hur detta förhåller sig till de lagändringar som föreslås redovisas inte.

Sveriges åtagande i förhållande till ILO förändras inte av avtalet med Amerikas förenta stater, även om Amerikas förenta stater genom DCA-avtalet åtar sig att säkerställa motsvarande ansvar i förhållande till i DCA-avtalet aktuella arbetstagare.

Av den genomgång som görs i avsnittet ovan, avseende förslagets förhållande till ILO-konventioner, följer att det finns flera potentiellt relevanta konventioner som Sverige ratificerat och som innehåller skrivningar avseende vilka personkretsar som omfattas av det skydd de är avsedda att tillhandahålla. Flera av konventionerna har få undantagsmöjligheter. Huruvida t. ex. de angivna konventionerna innebär hinder i relation till promemorians förslag går inte utan en närmare utredning och analys att uttala sig om.

Svenska ILO-kommittén slutsats blir mot ovan angiven bakgrund att det är inte möjligt för kommittén att uttala sig om huruvida DCA-avtalet och de lagändringar som föreslås med anledning av detsamma är förenliga med Sveriges åtaganden i förhållande till ILO. Det finns därför att skäl att i det fortsatta beredningsarbetet göra en sådan utredning och analys.

Beslut i detta ärende har fattats av kommitténs ledamöter per capsulam.

Ärendet har handlagts av undertecknad sekreterare.

För Svenska ILO-kommittén

Cathrine Lilja Hansson
Ordförande

Helle Ellehøj
Sekreterare